

*Зміст ринкової конкуренції
та її роль в організації
ринкової економіки.
Принципові відмінності
досконалої конкуренції від
інших форм організації ринку.*

Мета уроку:

- ознайомитися зі змістом понять «конкуренція», «монополія», «олігополія», «моносонія» та «поліполія»;
- навчитися виділяти та формулювати характерні ознаки ринкових структур;
- розвивати в учнів логічне мислення, навички порівняння, інтуїцію;
- розвивати вміння працювати у групах, формулювати та відстоювати власну думку;
- виховувати економічну культуру споживача.

*«При конкуренції
покупці - це господар,
ринок - їх агент,
а підприємства - їх
слуга.»*

Кемпбелл Р.Макконелл, Стенлі Л.Брю

Конкуренція

(від лат. "*concurrentia*" - стикатися)

Конкуренція – це змагання

- **Між ким?** Між виробниками однотипних товарів, послуг або між споживачами за товар в умовах дефіциту
- **За що?** За залучення якомога більшої кількості споживачів
- **Для чого?** Для отримання максимального прибутку

Конкуренція -

- це змагання між виробниками (продавцями) товарів, а в загальному випадку - між будь-якими економічними, ринковими суб'єктами;
- це боротьба за ринки збуту товарів з метою здобуття вищих доходів, прибутку, інших вигод;
- це суперництво, економічна боротьба, змагання між продавцями - виробниками за право здобуття максимального прибутку і між покупцями при покупці товарів за велику вигоду.

Конкуренція -

це спосіб ефективного розподілу обмежених ресурсів суспільства

Якщо пропозиція більша за попит, то неминуче виникає боротьба між продавцями, вони змушені знижувати ціну, що веде до скорочення обсягів виробництва даного товару

Конкуренція - це спосіб ефективного розподілу обмежених ресурсів суспільства

Якщо попит більший
за пропозицію, то
виникає конкуренція
між покупцями,
кожний з них прагне
запропонувати більш
високу ціну за
дефіцитний товар -
ціна підвищується,
збільшується
пропозиція

Регулювання

Мотивації

Функції конкуренції

Розподілення

Контролю

Конкуренція

- Внутрішньогалузева;
- Міжгалузева;
- Міжнародна;

Внутрішньогалузева конкуренція

це конкуренція між виробниками певної галузі. Об'єктами такої конкуренції є умови виробництва, ринки збуту, "портфелі" замовлень, затрати виробництва, якість продукції та послуг

Міжгалузева конкуренція

здійснюється між виробниками (підприємствами, підприємцями) даної галузі й виробниками інших галузей.

Міжнародна конкуренція

являє собою конкуренцію виробників на світовому ринку і включає в себе як внутрігалузеву, так і міжгалузеву форми конкуренції. На світовому ринку домінуюча роль належить компаніям найбільш розвинутих країн.

Конкуренція

```
graph TD; A[Конкуренція] --> B[Цінова]; A --> C[Нецінова]; B --> D[Зниження цін на товари та послуги порівнянно з суперниками]; C --> E[Інші нецінові способи залучення покупців. Які?];
```

Цінова

Зниження цін на товари та послуги порівнянно з суперниками

Нецінова

Інші нецінові способи залучення покупців.
Які?

Структура ринку за типом конкуренції

```
graph TD; A[Структура ринку за типом конкуренції] --> B[Досконала (ідеальний ринок)]; A --> C[Недосконала]; C --> D[Монополістична]; C --> E[Монополія]; C --> F[Монопсонія]; C --> G[Олігополія];
```

The diagram is a hierarchical flowchart. At the top is a box labeled 'Структура ринку за типом конкуренції'. Two arrows point down from this box to 'Досконала (ідеальний ринок)' on the left and 'Недосконала' on the right. From 'Недосконала', four arrows point down to 'Монополістична', 'Монополія', 'Монопсонія', and 'Олігополія'. The boxes are styled with a 3D effect and a gradient from light to dark orange.

Досконала
(ідеальний ринок)

Недосконала

Монополістична

Олігополія

Монополія

Монопсонія

Досконала конкуренція

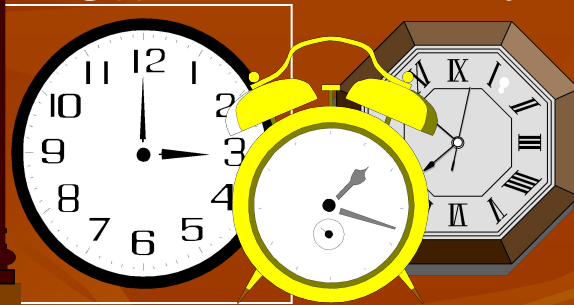
Ознаки досконалої конкуренції

- на ринку знаходиться багато незалежних продавців і покупців даного продукту.
- ніким і нічим не обмежений доступ на ринок і такий самий вихід з нього всіх бажаючих.
- фірми, що конкурують, випускають стандартизовану продукцію.
- в умовах чистої конкуренції відсутній будь-який вплив окремої фірми на рівень ринкової ціни.
Учасники ринкових угод мають вичерпну і вчасну інформацію про якість товару, ціни і вигоду торгівлі.

Монополістична конкуренція

ринкова структура, у якій велика кількість фірм виробляють диференційовану продукцію, тобто таку, яка немає близьких замінників.

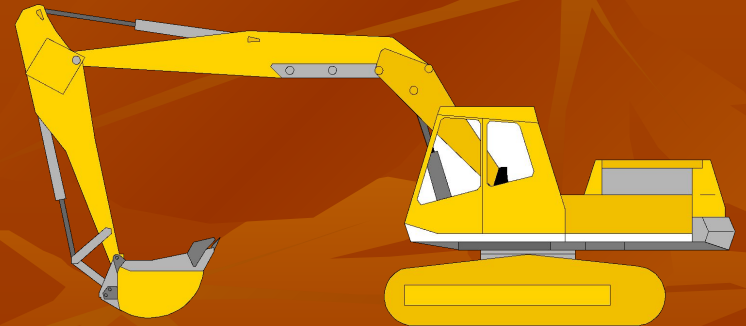
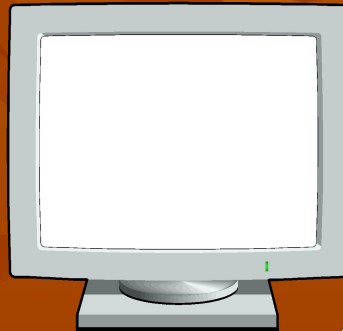

Ознаки ринку монополістичної конкуренції

- Існування великої кількості фірм;
- Диференційований тип товару;
- Контроль за цінами існує в вузьких межах;
- Порівняно легкі умови вступу в галузь;
- Нецінова конкуренція акцентує увагу на рекламі, торгових марках та торгових знаках;
- Доступ до інформації має деякі обмеження.

Олігополія

ринкова структура, представлена декількома великими фірмами, що контролюють виробництво і збут основної маси продукції.

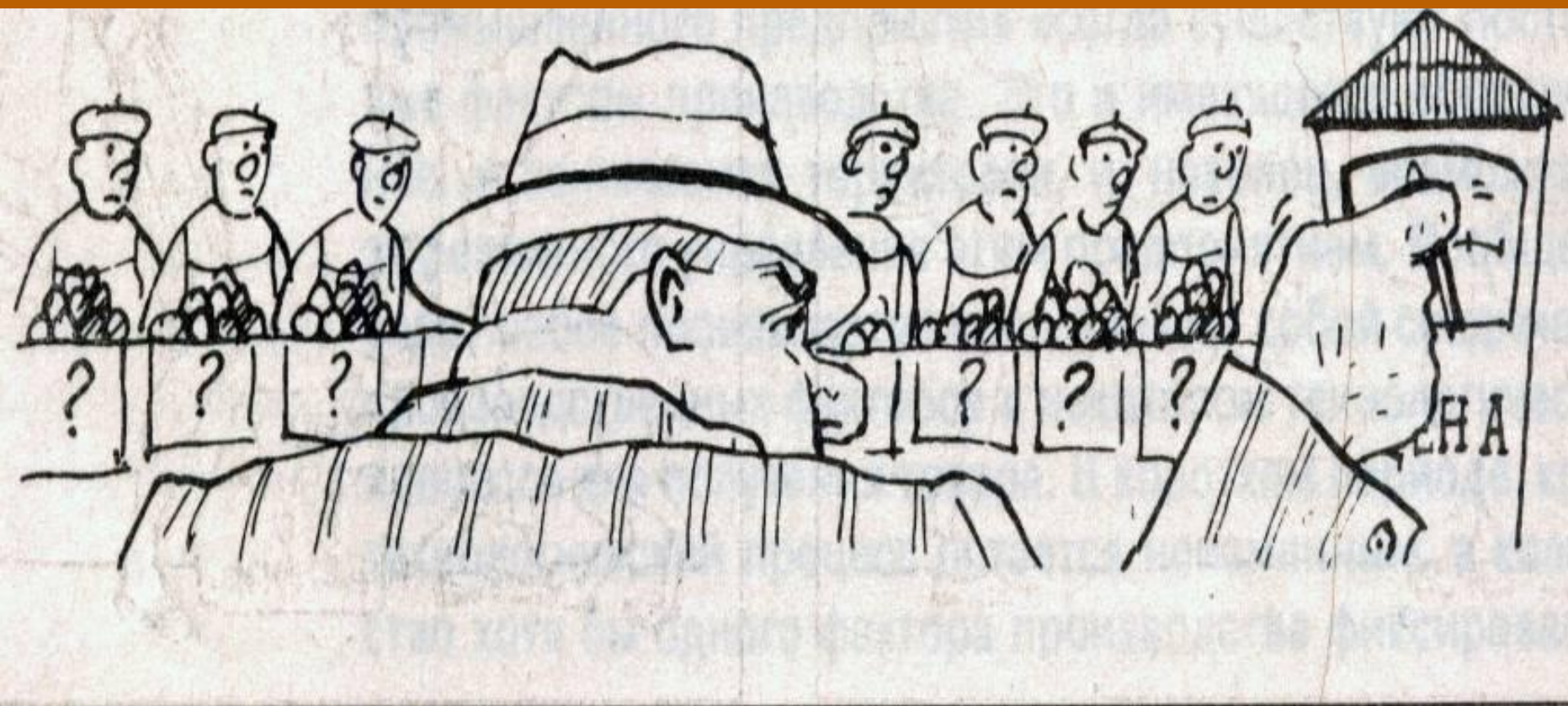

Основні риси олігополістичного ринку:

- Домінування кількох фірм;
- Тип продукту – диференційований та стандартизований;
- Контроль за цінами обмежений взаємною залежністю;
- Існування істотних перешкод для вступу в галузь;
- Типова нецінова конкуренція – якість, реклама, публік-релейшнз;
- Доступ до інформації істотно обмежений.

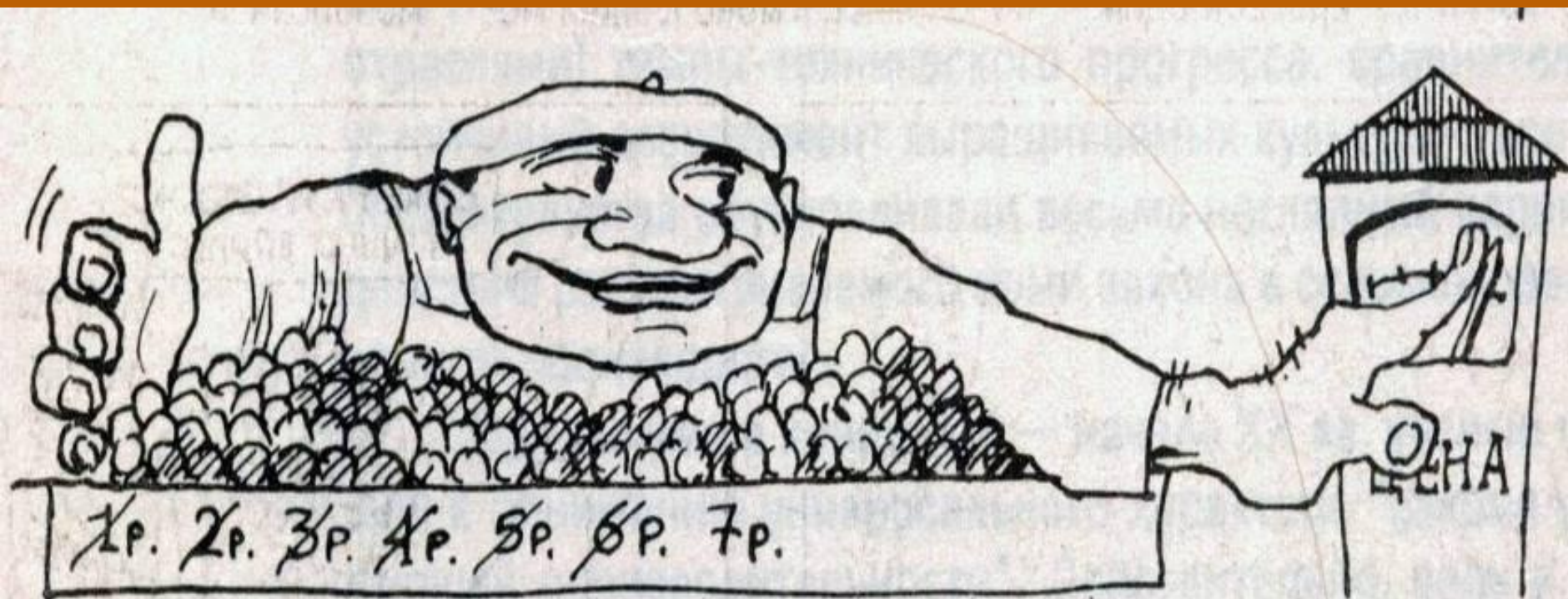

Монопсонія - монополія покупця

Монополія -

ринок, де є тільки один виробник, який повністю контролює обсяг виробництва й дуже сильно впливає на ціну. Монополія-головний ворог конкуренції.

Основні риси монополістичного ринку:

- Існування на ринку однієї фірми;
- Унікальний тип продукту, тобто такий, що не має замінників;
- Значний контроль за цінами;
- Вступ в галузь блокований;
- Нецінова конкуренція – реклама, паблік-рилейшнз;
- Повне обмеження доступу до інформації.

Перешкоди до входження на монополістичний ринок

Економічні

- низькі витрати виробництва за рахунок збільшення масштабу виробництва;
- закритий доступ до матеріальних ресурсів і інших факторів у силу відсутності їх на вільному ринку;
- реклама.

Юридичні

- Виробництво товару захищене патентом, авторським правом, ліцензією, товарним знаком.
- Виключне право займатися даним видом діяльності (виробництво алкогольних напоїв, тютюну, монополія зовнішньої торгівлі).
- Державна реєстрація окремих видів діяльності.

**В країні з ринковою економікою
з монополізмом ведеться
боротьба на державному рівні.**

ЧОМУ?

**Однак, є галузі, де монополія просто
необхідна: виробництво атомної зброї,
електромережі, тепломережі тощо.**

ЧОМУ?

Природні монополії - це монополії, дозволені державою.

Наслідки конкуренції

Позитивні

Негативні

Позитивні наслідки:

- Сприяє розвитку науково-технічного прогресу;
- Змушує економити ресурси, знижувати ціну;
- Веде до покращення якості продукції та обслуговування споживачів;
- Вирівнює рівень заробітної плати у різних сферах економіки.

Негативні наслідки:

- Створює умови для безробіття, інфляції, банкрутства окремих підприємств;
- Веде до збільшення диференціації доходів та створює умови для їх несправедливого розподілу;
- Сприяє виникненню економічних криз;
- Виступає важливим фактором монополізації економіки.